

Ogród

 ■ Planowanie i urządzenie ogrodu

Małgorzata Cuch

jak malowany

Ogród najlepiej jest urządzić według planu, bo daje nam to pewność, że osiągniemy zamierzony efekt. Dopracowany projekt przekształca nasze pomysły w realne rozwiązania, a ponadto wytycza kolejność prac podczas realizacji ogrodu.

Jeśli nie mamy czasu na samodzielne planowanie lub brakuje nam umiejętności czy wiedzy ogrodniczej, projekt najlepiej zamówić u profesjonalisty. Także urządzenie ogrodu można powierzyć profesjonalnej firmie (jest to bardzo wygodne rozwiązanie, jeśli nie mamy czasu na samodzielną pracę ani ręki do roślin), która wykona za nas wszystkie prace we właściwej kolejności i udzieli rocznej gwarancji na posadzone rośliny (wymianie podlegają te, które się nie przyjęły albo chorują). Może być to firma, która stworzyła projekt naszego ogrodu (w takim przypadku po zaakceptowaniu projektu zwykle następuje podpisanie umowy na realizację ogrodu).

Możemy także zamówić w firmie, która przygotowała projekt, pełnienie nadzoru autorskiego nad wykonaniem ogrodu, dzięki czemu będziemy mieć pewność, że wykonawca przeprowadzi wszystkie prace zgodnie z założeniami projektu.

W dalszej części tekstu (na podstawie pytań, jakie często pojawiają się w kontekście planowania ogrodu) powiemy z czym się trzeba zmierzyć, zamawiając projekt zagospodarowania ogrodu i jego urządzenie oraz jak przebiega współpraca z wynajętą firmą.

Kiedy najlepiej zamówić projekt ogrodu?

Projekt najlepiej zlecić już na etapie budowy domu albo nawet wtedy, gdy powstaje jego plan. Im wcześniej to zrobimy, tym lepiej, często zdarza się bowiem, że realizując projekt ogrodu, trzeba ingerować w obiekty znajdujące się już na działce (np. przedwcześnie wykonany podjazd do garażu może utrudnić montaż kabli instalacji elektrycznej do oświetlenia ogrodu lub systemu automatycznego nawadniania).

Co się składa na kompleksowy projekt ogrodu? Czy można zamówić tylko wybrane elementy projektu?

Projekt zagospodarowania ogrodu może być wykonany tradycyjnie – techniką ręczną lub w programie komputerowym (w skali od 1:100 do 1:500). W skład opracowania wchodzi:

- **projekt koncepcyjny** – plan ogrodu widziany z góry, przedstawiający projektowane zagospodarowanie przestrzeni z uwzględnieniem istotnych elementów przyszłego ogrodu (ciągi komunikacyjne, roślinność czy mała architektura);

- **projekt wykonawczy (techniczny)** – rzut z góry, na którym przedstawione obiekty są zwymiarowane. Określona jest także ich dokładna lokalizacja. Projekt wykonawczy może być poszerzony o dodatkowe projekty częściowe:

- odwodnienia, nawierzchni, nawadniania czy oświetlenia (pamiętajmy, że do wykonania instalacji elektrycznej potrzebne są uprawnia, firma ogrodnicza może jedynie zaplanować funkcjonalne rozmieszczenie lamp). Część opisowa dołączona do projektu wykonawczego zawiera informacje o terenie, założeniach projektowych, zastosowanych materiałach i technologiach, spis ilościowy roślin i spis zaleceń dotyczących ich uprawy;

- **wizualizacje, przekroje, szkice** i rysunki ukazujące detale;

- **kosztorys** – przedstawia koszt realizacji projektu z wyszczególnieniem kosztów za poszczególne prace.

Nie trzeba zamawiać wszystkich elementów opracowania, ale wraz z projektem koncepcyjnym warto zamówić wizualizację, bo pomagają wyobrazić sobie przyszły ogród, natomiast projekt wykonawczy będzie podstawą do samodzielnego urządzenia ogrodu. Właściciele działek z urządzonym już ogrodem często decydują się na zamówienie jednego, wybranego projektu, np. nawadniania czy oświetlenia.

Jakie koszty wiążą się z zamówieniem projektu i jak mają się one do wielkości działki?

Koszty związane z zamówieniem projektu zagospodarowania ogrodu zależą głównie od jego skomplikowania, liczby projektów częściowych oraz wielkości działki (im większa, tym koszt za każdy

m² projektowanej działki jest mniejszy) i mogą wynosić od 500 zł do kilku tysięcy złotych.

Niektóre firmy podają koszt projektu zależny od powierzchni ogrodu. Inne natomiast koszt ten rozpatrują indywidualnie, uwzględniając specyfikę działki i oczekiwania klienta.

Koszt projektu koncepcyjnego wynosi zwykle 1–3 zł/m², w przypadku gdy nie zamawiamy do tego projektu wykonawczego. Jeśli natomiast nasze zamówienie obejmuje kompleksowy projekt ogrodu, to cena projektu koncepcyjnego będzie nawet 2 razy niższa. Każda wizualizacja to dodatkowy koszt: min. 300 zł. Cena projektu wykonawczego (zależna od wielkości projektowanego ogrodu oraz złożoności projektu) wynosi zwykle 2–10 zł/m². Dodatkowa opłata może być konieczna za sporządzenie kosztorysu prac związanych z wykonaniem ogrodu. Do ceny projektu doliczany jest także koszt pierwszego dojazdu do klienta.

Jeśli z jedną firmą podpisaliśmy umowę na wykonanie projektu ogrodu, a także na jego urządzenie i pielęgnację, za projekt prawdopodobnie nie będziemy płacić.

Jak długo czeka się na projekt?

Wykonanie projektu ogrodu trwa od około 2 tygodni do około 2 miesięcy. To także zależy od skomplikowania projektu, liczby projektów częściowych oraz wielkości i kształtu działki. Termin ten powinien być określony w umowie.

Jak wybrać odpowiednią firmę?

Projekt i wykonanie ogrodu najlepiej zlecić profesjonalnej firmie zajmującej się zagospodarowaniem ogrodów. Firmy, które długo działają na rynku, mają większe doświadczenie i prawdopodobnie oferują lepszą jakość usług, jednak są zazwyczaj droższe.

Jakimi etapami przebiega współpraca z projektantem?

Na początku projektant ogląda teren i przeprowadza z nami rozmowę, podczas której przekazujemy mu nasze oczekiwania co do funkcji i wyglądu przyszłego ogrodu oraz zakresu projektu.

- Po podpisaniu umowy (powinna ona zawierać informacje o zakresie projektu, terminie jego oddania czy warunkach płatności) projektant przystępuje do pracy nad projektem. Do tego potrzebna będzie mapa terenu, na której uwzględnione będą obiekty znajdujące się w ogrodzie.

- Na kolejnym spotkaniu przedstawione zostaną nam przynajmniej 2 koncepcje projektowe poparte szkicami. Projektant z pewnością zaproponuje ciekawe rozwiązania. Przygotujmy się jednak na to, że nie wszystkie nasze pomysły da się zrealizować ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, lokalizację działki, przepisy prawne, możliwości techniczne czy finansowe. Dopiero po wspólnym dopracowaniu koncepcji zagospodarowania ogrodu projektant wykona ostateczną wersję projektu.

Czy na rozmowę z projektantem należy przygotować jakąś dokumentację lub informacje o terenie?

Projektant poprosi nas o mapę z naniesioną lokalizacją domu lub o podkład geodezyjny. Potrzebna też będzie inwentaryzacja zieleni i obiektów architektonicznych znajdujących się na działce, które mają być wkomponowane w projekt (pomiary w terenie możemy wykonać sami lub wykona je firma). Projektant może poprosić o przygotowanie planu przedstawiającego przebieg instalacji podziemnych, np. lokalizację przewodów istniejącej instalacji elektrycznej (dokumentacja ta jest ważna szczególnie dla firmy, która zajmować się bę-

Efektownie wygląda wielopiętrowy układ roślinności, w którym z tyłu znajdują się drzewa i wysokie krzewy, przed nimi niższe krzewy i byliny, a najbliższej rośliny płozące

▲ W ogrodzie możemy posadzić młode krzewy o niewielkich rozmiarach, jednak wtedy na efekt będziemy czekać dłużej. Roślinność sadzimy dopiero po wykonaniu ogrodowych ścieżek

dzie realizacją projektu, bo w przypadku jej dostarczenia nie poniesie odpowiedzialności za ewentualne uszkodzenia instalacji podczas prac). Dobrze, jeśli będziemy znać także informacje na temat:

- usytuowania działki (sąsiedztwo, usytuowanie względem stron świata),
- wielkości działki,
- ukształtowania terenu,
- rodzaju gleby,
- dostępności wody (gdy planowany jest system nawadniający).

Jaka jest prawidłowa kolejność wykonywania poszczególnych etapów prac podczas urządzania ogrodu i ile wynoszą koszty za każdy etap?

Koszt urządzania ogrodu zależy głównie od jego wielkości, złożoności prac, jakości użytych materiałów i rodzaju zastosowanego sprzętu (warto wiedzieć, że ceny za te same usługi ogrodnicze mogą być bardzo różne, zależą bowiem od wielu czynników, np. regionu kraju czy renomy firmy). Prawdą jest, że nasz ogród będzie kosztował tyle, ile na niego wydamy. Pamiętajmy, że niewielki ogród (ok. 500 m²) można urządzić zarówno za 10 000, jak i za 110 000 zł.

Niektóre firmy podają koszt urządzania ogrodu zależny od wielkości jego powierzchni, wynosi on zazwyczaj 20–40 zł/m² (koszt ten obejmuje zwykle projekt ogrodu oraz wykonanie zieleni – zakup roślin i wykonanie nasadzeń oraz trawnika).

Koszt wykonania ogrodu przez specjalistyczną firmę może być nawet dwukrotnie wyższy niż podczas wykonywania prac samodzielnie. Konkurencja wśród firm ogrodniczych jest spora, dlatego cenę usług warto negocjować. Gdy szacowany koszt przekracza tymczasowo nasze możliwości finansowe, lepiej wykonać ogród w kilku etapach rozłożonych w czasie, niż działać niezgodnie z projektem (do poszczególnych

Przyjmuje się, że średni koszt krzewu lub drzewka do ogrodu, wraz z posadzeniem, to około 35 zł

etapów prac możemy wynająć odrębne firmy). Prawidłowa kolejność prac jest następująca:

1. **Oczyszczenie terenu** (z pozostałości po budowie domu czy z samosiewu)

Koszt: od kilkuset do kilku tysięcy złotych (w przypadku niewielkiego ogrodu, o powierzchni ok. 500 m²).

2. **Prace ziemne** (zmiana ukształtowania powierzchni terenu, kopanie fundamentów czy wykonanie wykopu pod zbiornik wodny)

Ukształtowanie terenu w ogrodzie o powierzchni ok. 1000 m² to z reguły koszt 5–9 tys. zł. Ręcznie wykopanie ziemi (z wywozem) kosztuje 60–120 zł/m³. Większe roboty ziemne warto wykonać spychaczem czy koparką, bo koszt może być nawet trzykrotnie mniejszy niż za pracę ręczną. Wywrotka ziemi ogrodowej kosztuje średnio 700 zł, a piasku – średnio 300 zł.

3. **Odwodnienie terenu** (potrzebne jest zwykle w ogrodach, w których gleba jest nieprzepuszczalna).

Koszt systemu odwodnienia (składającego się z sieci perforowanych rur ułożonych w rowach wypełnionych żwirem i piaskiem) w ogrodzie o pow. 1000 m² wynosi ok. 5000 zł.

4. **Rozprowadzenie podziemnej części instalacji** automatycznego nawadniania i oświetlenia ogrodowego

Koszt **systemu automatycznego nawadniania** (materiały i robocizna) w małym ogrodzie, o powierzchni ok. 500 m², wynosi zwykle 5–8 tys. zł, a w ogrodzie o powierzchni ok. 1000 m² – 10–15 tys. zł.

Koszt **oświetlenia** ogrodu o powierzchni ok. 1000 m² to zazwyczaj 8–9 tys. zł.

5. **Prace budowlane** (wykonanie nawierzchni, ogrodzenia, oczka wodnego czy altany)

Nawierzchnia stanowi jeden z droższych elementów ogrodu. Jej koszt (materiał i wykonanie) w ogrodzie o powierzchni ok. 1000 m² wynosi zwykle 24–30 tys. zł. Koszt ten zależy jednak od rodzaju użytego materiału. Najdroższe są nawierzchnie z kamienia (z kostki kamiennej: 170–650 zł/m²; z płyt kamiennych: kilkaset zł/m²), bo materiał ten jest drogi, a ponadto trzeba wiedzieć, że im droższy materiał, tym więcej zapłacimy za wykonanie z niego nawierzchni. Tańsza jest nawierzchnia z betonowej kostki brukowej (80–350 zł/m², przy czym naj-

Jak zaprojektować zieleń, nawierzchnie i nawadnianie ogrodu?

Projektowanie zieleni. Najistotniejszym elementem ogrodu jest zieleń, bo to rośliny, szczególnie drzewa i krzewy, są jego głównym budulcem. Projektowanie roślinności polega na doborze odpowiednich roślin i skomponowaniu ich ze sobą i z ogrodem. Projektowane rośliny zaznacza się na planie działki (drzewa i krzewy – najczęściej okręgami, rośliny zielne – płamą), w miejscach, gdzie planowane są nasadzenia.

Najważniejszym czynnikiem, jaki trzeba uwzględnić podczas doboru roślin, są warunki siedliskowe w ogrodzie: rodzaj gleby, poziom wód gruntowych czy ekspozycja ogrodu względem stron świata (najlepiej wybrać te rośliny, które tolerują warunki panujące w naszym ogrodzie). Inne czynniki to wymiary, jakie rośliny osiągną po latach, okres kwitnienia czy wymagana pielęgnacja (jeżeli ogród ma służyć wyłącznie do wypoczynku i zabawy, najlepiej wybrać rośliny łatwe w uprawie).

Kompozycje roślinne można tworzyć z gatunków o kwiatach w tej samej tonacji kolorystycznej lub kontrastowym zabarwieniu. Drzewa i krzewy rosnące na działce najlepiej skomponować z projektowaną roślinnością (nie trzeba będzie starać się o pozwolenie na wycinkę, a dorosłe rośliny będą stanowić bujną zieleń już w początkowym etapie zakładania ogrodu).

Projektowanie nawierzchni. Układ komunikacyjny to jeden z ważniejszych elementów ogrodu. Wykonanie projektu nawierzchni najlepiej powierzyć architektowi krajobrazu, który zaprojektuje cały ogród, lub zamówić w firmie oferującej kostkę, bo często jest on wliczony w jej cenę. Projekt ten określa przebieg ścieżek ogrodowych, kształt i wielkość podjazdu oraz rodzaj użytych materiałów. Do jego sporządzenia potrzebny jest plan działki, na którym zaznaczone są istniejące i planowane w ogrodzie obiekty (budynki, roślinność, elementy małej architektury).

Ścieżki służą wygodnej komunikacji, ale mogą być również dużą ozdobą ogrodu. Powinny prowadzić do najczęściej odwiedzanych obiektów, zapewni to wygodę i zapobiegnie wydeptywaniu trawnika. Na matych działkach wystarczy utwardzić ścieżkę prowadzącą od furtki do domu oraz podjazd.

Podczas projektowania ogrodowej nawierzchni konieczne jest uwzględnienie rodzaju gruntu, jaki występuje na działce i przebiegu instalacji pod ziemią. Wszystkie nawierzchnie powinno się zaprojektować z niewielkim spadkiem (co najmniej 2%). Nawierzchnie dochodzące do samego budynku powinny mieć także nachylenie podłużne: od ściany w kierunku ogrodu.

Projektowanie nawadniania. Warto też pomyśleć o automatycznym nawadnianiu ogrodu, które oszczędza nasz czas i pieniądze (zużycie wody może być nawet o 50% mniejsze w stosunku do tradycyjnego podlewania). Pracą systemu nawadniającego (kolejnością podlewania poszczególnych części ogrodu i czasem jego trwania) kieruje sterownik. Czujnik deszczu umieszczony na wolnym powietrzu przesyła do sterownika sygnał, dzięki czemu system przestaje pracować podczas opadów i uruchamia się po ich ustąpieniu. Wykonanie projektu i zainstalowanie systemu automatycznego nawadniania jest dość skomplikowane, dlatego prace te najlepiej zlecić fachowcom.

Aby zaprojektować instalację, na planie działki zaznacza się ujęcie wody i wszystkie elementy, które mogłyby przeszkadzać w prowadzeniu rurociągu lub podlewaniu roślin (dom, nawierzchnie, oczko wodne czy rośliny). Następnie określa się liczbę sekcji (system nawadniający dzieli się bowiem na sekcje, obejmujące fragmenty ogrodu o różnym rodzaju roślinności – o różnych wymaganiach w stosunku do wilgotności gleby) i dobiera elementy systemu (liczbę, rozmieszczenie i rodzaj zraszaczy oraz długość i średnicę rur). Trzeba uwzględnić przy tym rodzaj gleby i roślinności oraz ciśnienie wody.

droższa jest kostka imitująca kamień), płyt betonowych (ok. 50 zł/m²) czy żwiru (30–80 zł/m²).

Materiałem najczęściej stosowanym na **ogrodzenia** działek jest metalowa siatka osadzona na słupkach z punktowym fundamentem. Koszt takiego ogrodzenia to ok. 700 zł/20 m.

Cena **oczka wodnego** zależy głównie od jego wielkości i użytych materiałów (folia, laminat lub beton oraz kruszywo i kamienie). Można przyjąć, że koszt oczka czy strumienia to min. 600 zł/m². Znacznie mniej zapłacimy, jeśli do budowy oczka użyjemy gotowej formy z laminatu (koszt: od kilkuset zł), którą można kupić w centrum ogrodniczym (zakup gotowych elementów małej architektury także będzie bardziej opłacalny niż ich budowa).

6. Sadzenie roślin

Koszt roślin do obsadzenia ogrodu o powierzchni ok. 1000 m² wynosi od kilkunastu do kilkudziesięciu tysięcy złotych, zależnie od ga-

tunków użytych roślin oraz ich wielkości (cena dużego krzewu, którego wys. przekracza 1 m, może być kilkakrotnie wyższa niż młodej rośliny tego samego gatunku o wys. ok. 30 cm). Do ceny roślin trzeba doliczyć koszt przygotowania podłoża i sadzenia. Przyjmuje się, że średni koszt krzewu lub drzewka do ogrodu, wraz z posadzeniem, to ok. 35 zł.

7. Zakładanie trawnika

Koszt trawnika z siewu (materiał i przygotowanie podłoża) to 5–20 zł/m², natomiast trawnika z rolki – 20–40 zł/m². Darń z rolki, którą uzyskuje się przez siew nasion do gruntu (gotową darń zdejmuje się następnie maszynami), jest prawie dwa razy tańsza niż darń wysiewana do podłoża znajdującego się na folii (ta ostatnia, choć delikatniejsza, lepiej się przyjmuje).

8. Montaż nadziemnej części instalacji

Koszt zraszacza to 50–70 zł. Za 5 lamp na niskich słupkach zapłacimy 1000–1200 zł.

▼ Jeśli działka jest mała, najpierw planuje się ustawienie zraszaczy o największym zasięgu, które będą nawadniać główną część ogrodu. Następnie w pozostałych miejscach planuje się zraszacze o mniejszym zasięgu i linie kroplujące

Projekt koncepcyjny

Legenda

Roślinność:

- Drzewo liściaste (np. dąb czerwony, klon pospolity)
- Krzew liściasty zimozielony (np. bukszpan wiecznozielony, mahonia pospolita)
- Krzew liściasty zrzucający liście na zimę (np. dereń biały, hortensja ogrodowa)
- Krzewinki i byliny (np. barwinek mniejszy, serduszką okazałą)

Obiekty:

- A Trawnik
- B Drewniane belki pod pnącza
- C Altanka śmietnikowa
- D Murek oporowy z łupanego piaskowca
- E Taras

Nawierzchnie:

- F Kostka granitowa
- G Kostka betonowa (plac, ścieżki)

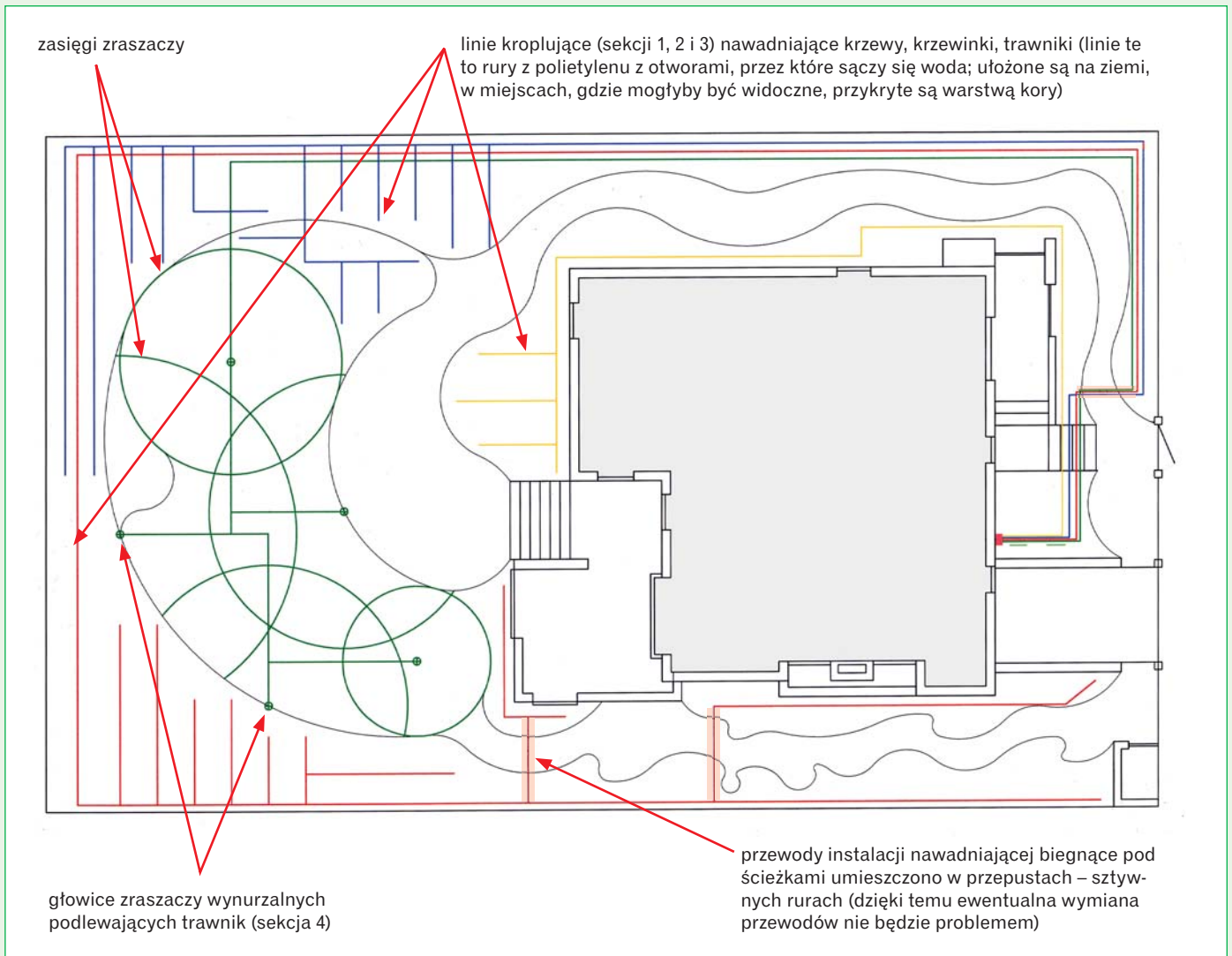
Widok 1

Kosztorys

Materiał/prace	Koszt brutto [zł]
Zieleń	
Materiał roślinny (rośliny, trawa z rolki)	9400
Wykonanie nasadzeń i trawnika	5306
RAZEM	14 706
Nawierzchnie	
Materiały (kostka granitowa, kostka betonowa, podbudowa nawierzchni)	9740
Transport	200
Wykonanie nawierzchni	6588
RAZEM	16 528

Projekt systemu automatycznego nawadniania

Widok 2

Legenda

- Ujęcie wody, sterownik, elektrozawory
- Sekcja 1 – linia kroplująca
- Sekcja 2 – linia kroplująca
- Sekcja 3 – linia kroplująca
- Sekcja 4 – zraszacze
- Przepusty

Kosztorys – System nawadniający

Materiał/prace	Koszt brutto [zł]
Materiały	2900
Montaż (w tym prace ziemne)	2900
RAZEM	5800

Projekt nr 2

pow. ogrodu: ok. 900 m²autor: **Serwis Domy i ogrody**

www.domyiogrody.pl

Projekt koncepcyjny

Legenda

Roślinność:

Drzewo

Krzew

Rośliny okrywowe

Obiekty:

- A Sad
- B Warzywnik/herbarium
- C Trawnik
- D Pergola drewniana
- E Altana drewniana
- F Wiata drewniana
- G Murki kamienne
- H Rzeźby
- I Oczko wodne

Nawierzchnie:

- J Kostka betonowa (taras)
- K Żwir (podjazd, ścieżki)

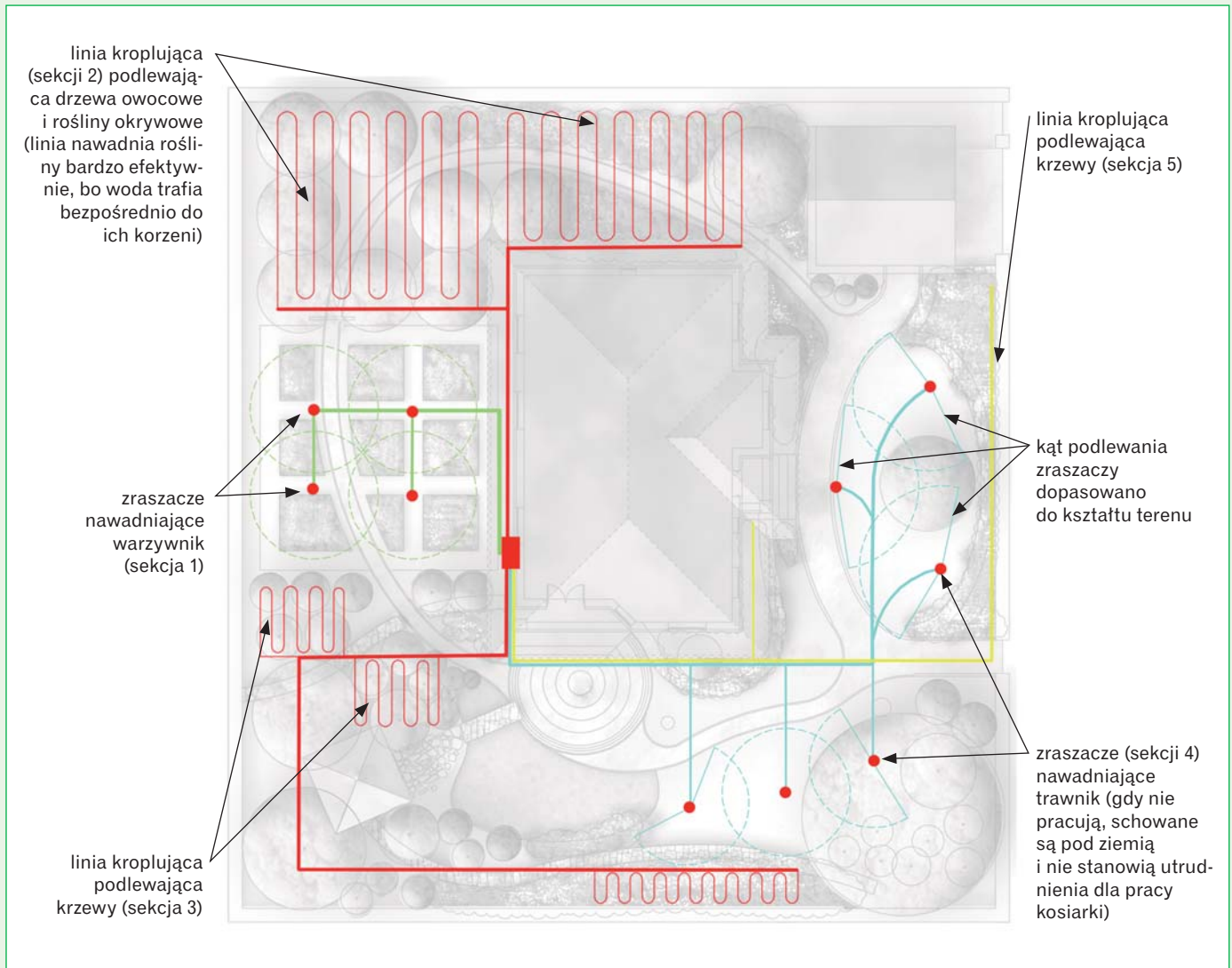
Widok 1

Kosztorys

Materiał/prace	Koszt brutto [zł]
Zieleń	
Materiał roślinny	3500
Transport	500
Wykonanie nasadzeń i trawnika	12 000
RAZEM	16 000
Nawierzchnie	
Materiały (kostka betonowa, żwir, podbudowa nawierzchni)	1600
Transport	500
Wykonanie nawierzchni	2700
RAZEM	4800

Projekt systemu automatycznego nawadniania

Widok 2

Legenda

- Ujęcie wody, sterownik, elektrozawory
- Sekcja 1 – zraszacze wynurzalne
- Sekcja 2 i 3 – linia kroplująca
- Sekcja 4 – zraszacze wynurzalne
- Sekcja 5 – linia kroplująca
- Zraszacz wynurzalny

Kosztorys – System nawadniający

Materiał/prace	Koszt brutto [zł]
Materiały	6000
Transport	w cenie montażu
Montaż	8000
RAZEM	14 000